

WWF Verdens naturfond
Postboks 6784 – St. Olavs plass
0130 Oslo
Org. nr. : 952330071MVA
Tlf: 22 03 65 00
post@wwf.no
www.wwf.no
facebook.com/WWFVerdensnaturfond

Til finansminister Jan Tore Sanner
Finansdepartementet

Oslo, 09. Februar 2021

Perspektivmeldingen 2021 – Forventninger fra WWF Verdens naturfond

Perspektivmeldingen presenterer framtidens utfordringer for landet og regjeringen, og hvordan vi planlegger å møte disse. Meldingen skal i tillegg drøfte viktige utfordringer og valgmuligheter for norsk økonomi og offentlige finanser på lang sikt. Årets perspektivmelding vil beskrive regjeringens strategier for å møte utfordringene Norge står ovenfor fram mot 2030 og 2060. Regjeringen har annonsert at perspektivmeldingen for 2021 vil bli lagt fram 12. februar. I den anledning ønsker vi i WWF Verdens naturfond å komme med våre viktigste forventninger til innholdet i meldingen.

Norges førsteprioritet de nærmeste årene må nødvendigvis være å reparere skadene etter den pågående pandemien. For Perspektivmeldingen antar vi at dette til dels vil medføre et mer kortsiktig fokus, enn det som har karakterisert tidligere meldinger. Mandatet som ble tildelt «Norge mot 2025»-utvalget, som vi har skjønnet at årets melding vil bygge på innspillene fra, bygger opp under antakelsen.

Samtidig som vi fokuserer på det som er nært og akutt, er det likevel av største viktighet at vi klarer å løfte blikket og ser framtidens utfordringer. Der peker miljøproblemene seg ut som de aller mest overgripende og potensielt skadelige for vår felles framtid.

I september 2020 signerte statsminister Erna Solberg på løftet «[Leaders' Pledge for Nature](#)», sammen med 80 andre statsledere. I likhet med Perspektivmeldingen har erklæringen et langsiktig tidsperspektiv, der statslederne slutter seg til en rekke forpliktelser som sammen skal bidra til å bringe verdenssamfunnet i harmoni med naturen innen 2050. Den første av disse forpliktelsene i erklæringen er å sette biomangfold, klima og miljø i sentrum for gjenoppbyggingen etter COVID-19. Videre forplikter statslederne seg til å styrke klimaambisjonene i tråd med Parisavtalen, til å bekjempe driverne av naturtap, utvikle en sirkulærøkonomi med bærekraftige verdikjeder, og sørge for at private og offentlige finansstrømmer tilpasses miljøforpliktelser og bærekraftsmål. Avgjørende er en forpliktelse til å se klimaendringer, tap av natur og andre miljøutfordringer i sammenheng, og finne systemendrende («transformationale») løsninger på tvers av sektorer.

Vi er kjent med konsekvensene som venter oss på litt lengre sikt dersom vi ikke tar de riktige miljøpolitiske valgene i årene som kommer. Heldigvis sitter vi allerede på mye av den nødvendige kunnskapen for å løse utfordringene og avverge krisene. Vi har derfor høye forventninger til at regjeringen i perspektivmeldingen vil skissere hele utfordringsbildet for bærekraft- og miljøspørsmål på en presis måte – og samtidig presenterer gode, langsiktige strategier for å møte dette.

Jobber for å opprettholde den naturlige verden til fordel for mennesker og dyreliv.
sammen for naturen wwf.no

WWF-Norge, organisasjonsnr 952330071MVA og registrert i Norge med reg.nos.
© 1989 pandasyμβolet og © "WWF" registrert varemerke av Stiftelsen
WWF Verdens Naturfond (World Wide Fund for Nature), WWF-Norge,
Postboks 6784 St Olavs plass, 0130 Oslo, tlf: 22 03 65 00, epost: wwf@wwf.no, www.wwf.no.

I dette dokumentet vil vi først gi våre anbefalinger til hvilke overordnede fokus vi mener regjeringen bør prioritere aller høyest i perspektivmeldingen. Deretter vil vi presentere våre forventninger til hvordan meldingen beskriver utfordringene på miljøfeltet, og hvilke strategier meldingen anbefaler som løsninger på dette – opp mot de respektive tidsperspektivene 2030 og 2060, i tråd med regjeringens annonserte differensierte inndeling.

.....

1. Våre overordnede anbefalinger til prioritering på miljøfeltet

- ***Miljøpolitikken må være tverrsektoriell, og de ulike miljøspørsmålene må behandles helhetlig: klima- og naturspørsmål kan ikke atskilles eller forskjellsbehandles.***
- ***Vi må anerkjenne mulighetene som ligger innen miljøfeltet for å løse morgendagens utfordringer tilknyttet verdiskaping, arbeidsplasser og velferd.***
- ***Vi må etterleve forpliktelsene og nå målene i de internasjonale miljøavtalene som vi har signert på.***

Tverrsektoriell og helhetlig tilnærming

Miljøutfordringene er komplekse og mangfoldige. Perspektivmeldingen vil nødvendigvis måtte belyse disse fra mange ulike vinkler. En av våre viktigste anbefalinger er derfor at meldingen tar inspirasjon fra Leaders' Pledge for Nature og adresserer framtidens miljøpolitikk på en mer helhetlig orientert, og mindre silobasert, måte enn hva vi kanskje har hatt tradisjon for å gjøre tidligere. Perspektivmeldingen må derfor se natur og klima som tett sammenvevde felt, og unngå forskjellig prioritering av disse feltene – fordi de er gjensidig avhengige av hverandre. En sunn natur er avgjørende for et stabilt klima, og et stabilt klima bedrer naturens tilstand.

Løsningene kan ligge i problemet

Det er heller ikke mulig å planlegge omstillingen til framtidens bærekraftige Norge uten å forstå ressurs- og næringspotensialet som ligger i naturbruk og klimaforvaltning, og integrere dette inn i våre overordnede utviklingsstrategier. Velger vi å se isolert på miljø og bærekraft som problemer, og ikke muligheter, så går vi glipp av helt avgjørende svar på de store spørsmålene tilknyttet utviklingen av næringsliv, arbeidsliv og velferd. Det har vi ikke råd til!

Våre internasjonale forpliktelser

Kunnskapen om miljøutfordringene får vi fra fagmiljøene i FNs klimapanel og FNs naturpanel, som sammenfatter og publiserer den best tilgjengelige kunnskapen om miljøets tilstand i dag, og hvordan den må være i fremtiden for at vi mennesker skal kunne leve gode liv på jorda i harmoni med naturen. Dette kunnskapsgrunnlaget danner premisset for viktige internasjonale avtaler, hvorav klimaavtalen fra Paris og den forsterkede globale naturavtalen som skal forhandles frem i Kunming senere i år er særlig betydningsfulle. Forpliktelsene i disse og andre relevante avtaler bør være førende når Perspektivmeldingen tegner opp morgendagens utfordringsbilde. Strategiene for å løse dette må, i tråd med det vi har poengtert tidligere, være fundert på tverrsektorielt arbeid hvor alle deler av samfunnet engasjeres for å oppnå våre vedtatte internasjonale målsetninger.

.....

2. Hovedfokus fram mot 2030: Mer natur og mindre utslipp

Regjeringen har i kommunikasjonen rundt lanseringen av Perspektivmeldingen tydeliggjort at det grønne skiftet **skal** gjennomføres i løpet av det kommende tiåret, selv med endrede rammer som følge av pandemien som bakteppe. Det er vi glade for å høre!

Vi opplever at regjeringen har skjerpet sin problemforståelse og løsningsorientering knyttet til **klimautfordringene** – blant annet gjennom klimameldingen fram mot 2030.

Vi er derimot urolige for hvor regjeringen ser **naturutfordringene** i sitt 2030-bilde. I den nevnte delrapporten til Norge mot 2025-utvalget er biologisk mangfold helt fraværende i analysen over viktige utfordringer. Andre viktige miljøspørsmål som avfallshåndtering, utvikling av sirkulærsamfunnet, bærekraftig matproduksjon og arealnøytralitet er heller ikke nevnt.

En gjennomføring av det grønne skiftet innen 2030 krever både mer natur og mindre utslipp.

Vi forventer derfor at natur og andre miljøspørsmål er likeverdig vektet som klima i perspektivmeldingens utfordringsbilde for 2030.

Våre anbefalte strategier for å oppnå **mer natur og mindre utslipp** innen 2030

Strategiene som perspektivmeldingen skisserer for å møte utfordringene må være effektive, og svare til forpliktelsene i Leaders' Pledge For Nature, Paris-avtalen, og andre internasjonale/flernasjonale avtaler Norge har signert på som rammeverk. Vi foreslår følgende prioriterte strategier:

- Naturrisiko og klimarisiko må være sentrale styringsverktøyer for Norge. [Vi trenger derfor en naturrisikoutredning](#) for å forstå den økonomiske risikoen som naturendringene og omstillingen til en bærekraftig økonomi påfører norsk næringsliv. Eksempelvis vil nye vandringsmønstre for fisk i havet kunne få svært stor betydning for norske fiskerier.
- [Det må innføres en naturavgift på større utbyggingsprosjekter](#). Ødeleggelse av natur kan ikke være gratis. Naturen har en verdi som vi mister når den fjernes, og dette må kompenseres for. Inntektene fra en slik avgift må videre brukes til å restaurere likeverdig type natur et annet sted.
- [Natur- og klimahensyn må integreres sterkere i utredningsinstruksen](#). Utredningsinstruksen og dens tilhørende veileder er det viktigste verktøyet for statlige utredninger. Kravene til vurdering av klima- og naturhensyn, og til vurdering av klima- og naturrisiko, må styrkes vesentlig.
- En planlagt nedtrapping av oljenæringen i tråd med 1,5-gradersmålet. Dette gjøres gjennom begrensning av nye lisenser, stopp i leterefusjon og de gunstige særskattefordelene til oljenæringen, samt stresstesting av alle nye olje- og gassprosjekter.
- I sammenheng med dette trenger vi å kartlegge behovet for omstilling av arbeidskraft og ny kompetanse i forbindelse med et grønt skifte i Norge.
- En CO2-avgift på minst 2000,- i 2030 som dekker helheten av ikke-kvotepliktig sektor. Det må lages en plan for å omfordele disse inntektene til kompensasjon for negativ inntektseffekt for innbyggere, samt for å støtte innovasjon og forretningsutvikling av nye, grønne løsninger i næringslivet.
- For å forsterke omstillingen i næringslivet, og for å redusere klimarisiko, bør perspektivmeldingen også vurdere innføring av en [omstillingsavgift på produsert olje og gass](#).
- Vi trenger også klimatiltak innrettet mot kvotepliktig sektor, som bidrar til å kutte utslipp samtidig som det bidrar til å styrke grønn konkurransekraft.
- Tydelige tiltak for en mer sirkulær økonomi; som utvidet produsentansvar, innretning av skatte- og avgiftssystemet for å incentivere mindre ressursbruk og konsum, [som en ny, differensiert avgift på plast](#), samt mer resirkulering, reparasjon og gjenbruk.
- En plan for opptrapping av tilstrekkelig fornybar energi for å nå Norges utslippsmålsetninger på naturens premisser, hvor det også fokuseres på energieffektivisering og energisparing.
- Natur- og klimahensyn må legges til grunn for all norsk bistand, som må gjøres helt fossilfri.
- Gjennomføre alle tiltakene i [Havpanelets handlingsplan](#), som i praksis betyr å si ja til aktiviteter som tar vare på naturen til havs, og tydelig nei til aktiviteter som ikke er

bærekraftige. I tillegg må Norge opprette marine verneområder i minst 30 prosent av alle sine havområder.

- Vern av natur, både på land og til havs, må bli sett på som et sentralt verktøy for å ta vare på viktig og sårbar natur for å gjøre kloden vår sterkere, som til slutt betyr at vi kan høste enda mer i framtiden enn vi gjør i dag, så lenge det gjøres på en bærekraftig måte.

3. Hovedfokus mot 2060: Å leve i harmoni med naturen

I regjeringens forhåndskommunikasjon til lanseringen av perspektivmeldingen har den trukket fram følgende viktige fokus i 2060-perspektivet:

- *hvordan vi kan videreutvikle et bærekraftig velferdssamfunn, hvordan vi kan legge til rette for økt verdiskaping i privat sektor, og hvordan vi skal gjennomføre det grønne skiftet.*

For å møte disse fokusene adresserer regjeringen følgende nøkkelstrategier:

- *bedre prioriteringer, flere i arbeid lenger, og mer satsing på innovasjon og kompetanse.*

Vi deler regjeringens oppfatninger av det langsiktige utfordringsbildet – men håper samtidig at regjeringen gjennom perspektivmeldingens strategier i 2060 blikket også anerkjenner rollen som **miljøfeltet** må spille i det helhetlige bærekraftsperspektivet.

Vi mener at følgende framtidbilder bør legges til grunn for all planlegging fram mot 2060:

Bærekraftig forvaltning av alle naturområder på hav og land – og bærekraftig høsting og omsetning av naturressurser.

Økt hyppighet av naturkatastrofer som følge av svekket klimaregulering fra en frisk natur, redusert produktivitet i landbruket som følge av ustabil klima og netto arealtap, og negative folkehelseeffekter som følge av redusert tilgang på nærnatur for innbyggerne, er et utvalg av konsekvensene innbyggerne kan stå overfor i 2060 dersom vi tar dårlige arealpolitiske valg i årene som kommer. Ikke-bærekraftig naturforvaltning internasjonalt kan også gi store konsekvenser som vil berøre Norge sterkt – blant annet økt risiko for utvikling og spredning av pandemier, og destabilisering av markeder som utfordrer Norges selvbergings- og verdiskapingsevne i en globalisert verden. Risikoavverging av dette må også reflekteres i våre nasjonale veivalg i nær framtid.

Vi trenger derfor en bærekraftig arealpolitikk som overordnet tar sikte på arealnøytralitet – at natur ikke kan bygges ned uten å erstattes av natur med likeverdige kvaliteter et annet sted. En naturavgift (som vi har foreslått som virkemiddel innen 2030) tror vi er en målrettet løsning for å tilnærme oss en bærekraftig arealforvaltning innen 2060.

Vi trenger samtidig en politikk som sikrer primærnæringene et bærekraftig inntektsgrunnlag, samtidig som vi ivaretar naturgoder, naturmangfold og naturens opplevelsesverdier.

Sysselsetting og bosetting i distriktene er svært viktig for nasjonal bærekraft. I framtiden bør finansiering av økosystemtjenester, [som økt naturlig karbonlagring](#), inngå i primærnæringenes inntektsgrunnlag. Etter hvert som fossile råstoffer i all hovedsak fases ut vil optimering av det grønne karbonet overta som hovedinnholdet i klimapolitikken. Dette utløser behov for nye finansieringsformer og tilpasning av verdikjedene i primærnæringene.

En sirkulær økonomi, med betydelig reduksjon i forbruk og avfall

Norge må lage en langsiktig strategi for hvordan vi i 2060 kan ha brutt koplingen mellom naturressurser og økonomisk vekst, gjennom at Norge gjennomfører overgangen til et sirkulært samfunn. Denne langsiktige strategien bør i første omgang speiles i regjeringens annonserte kommende strategi for sirkulærøkonomi.

I tråd med effektivitetsfokus i delrapporten til Norge mot 2025-utvalget, så vil en slik omlegging gi merverdier i form av redusert totalforbruk, og mindre avfallsmengde.

Et fossilfritt samfunn, drevet av grønne energikilder.

Dersom nødvendige grep for å sikre langsiktig verdiskaping, klimaomstilling, omskolering og kompetanseutvikling skal være mulige å gjøre, så må de strategiske 2060-anbefalingene for norsk energipolitikk legge til grunn et 1.5-gradersscenario. Det gjelder særlig for petroleumpolitikken, som i dag har for korte tidshorisonter, ikke peker mot nullutslipp i 2050, og er uforenlig med våre langsiktige klimamålsetninger. Uten innretting etter dette scenariet, risikerer vi å ende opp med en fossilavhengig og lite diversifisert økonomi, med stor risiko for tap av arbeidsplasser, verdiskaping og konkurransekraft. Dette vil med stor sannsynlighet redusere nasjonalformuen og svekke velferdsstatens langsiktige betingelser. Det er derfor av største viktighet å utvikle nye kilder som møter Norges energibehov innen 2060, innenfor 1,5-gradersscenarioet

Utvikling av ny verdiskaping og nye arbeidsplasser – med fokus på omstilling av dagens ikke-bærekraftige næringer, og utvikling av nye næringer innenfor naturens tålegrenser.

Med 2060-brillene på håper vi at perspektivmeldingen virkelig ser og anerkjenner mulighetene som ligger på miljøfeltet når det kommer til økt verdiskaping, økt livskvalitet og økt økonomisk handlingsrom.

Perspektivmeldingen må derfor peke på hvordan vi kan ta ut ubrukte verdier og potensiale som ligger i naturbruk og klimaomstilling, samtidig som vi anerkjenner behovet for varsomt bruk av viktige naturressurser, og riktig vern av det som bør forbli liggende urørt.

Dette er i første omgang helt nødvendig for å skape nye muligheter for kapitalen og arbeidskraften som fases ut av petroleumssektoren. Overgang fra petroleum på havbunnen til mineraler på havbunnen, har blitt trukket fram som en «grønn» løsning for industrien. Erna Solbergs eget havpanel, derimot, konkluderer med at mineralutvinning på havbunnen kan være i strid med en bærekraftig havøkonomi, og kan være i konflikt med FNs bærekraftsmål. Alle nye næringer, både til havs og på land, må være framtidsrettede og bærekraftige.

Dernest mener vi det er nødvendig å åpne døren for utvikling av nye naturnæringer i Distrikts-Norge, som skaper ny verdiskaping og sysselsetting der det er størst behov, gjennom å ta i bruk naturressursene på nye, men naturmessig bærekraftige måter. Bioøkonomiens siktemål kan ikke være å produsere mest mulig biomasse fra fornybare ressurser, men å produsere mest mulig verdi med lavest mulig uttak av råvarer av høy kvalitet. Dette krever tung satsing på innovasjon og forskning både innen landbruk, fiskeri, havbruk og bioøkonomisk foredling. Samtidig må vi videreutvikle verdiskaping knyttet til naturens immaterielle verdier, innen opplevelsesnæringene og helsevesenet. Samfunnsdebatten må bevege seg videre fra «vekst mot vern».

Vi trenger derfor at hovedfokuset og målsetningen for 2060 må være en omstilling til et bærekraftig samfunn hvor vi lever i harmoni med naturen. Vi vil likevel sterkt anbefale at regjeringen i likhet med statslederne i Leaders' Pledge setter innfrielsestidspunktet for målsetningene om å bringe samfunnet i harmoni med naturen i god tid før 2060, og minner om at vi er forpliktet gjennom flere nevnte avtaler til 2050 som sluttdato for relevante prosesser.

Med vennlig hilsen
WWF Verdens naturfond

Karoline Andaur
Generalsekretær

Jon Bjartnes
Politikkansvarlig